

litges usades en les sínies i molins nostres medievals, i d'altres d'usades per aixecar pesos a una altura.

Us nàutic. «It. una *taya* de dos uyls, de lavar timó --- it. dues dotzenes de *tayes* de diverses maneres; it. dues *tayes* de mantí de tres uyls», inv. naval 1331 (Capmany, *Mmes. C. Bna.* II, 413). «--- poliges --- la exàrcia era bona al seu arbre de 2 *taylles*» 1351 (Rubió, *Diplomatari de l'Or. Cat.*, 266). En l'inv. de la xàrcia de nau (la de *l'uixer Sent Pere de Roma* a. 1354): «entenes --- costers del arttimó [mal separat *ert timó*, en realitat és el nom de la coneguda vela, ací 1, 342a35], fornits de *tayes* et de veces [*besses*, ormeig bessó] --- una crosa del abre major --- it. *talles* de flonchs; it. anquils fornits de *talles*» i encara torna a sortir set vegades més en el mateix inv., sempre escrit *talles*: «cornals [*quaernals*] ab dues *talles*, la una d'un ull e l'altre de dues [sic] --- *talles* de flonchs de dues [sic] ulls» etc. (Bofarull, *Ant. Marina Cat.*, 77, 78). «Dos timons de galeres --- 16 vasos de fusta per varar --- dues *talles* grosses ab dues poliges sens matalls de traure o barar», Inv. Drassanes a. 1489 (publicat per Moliné, *Consolat*, 369). El DAG. en cita encara tres exemples més, tots de les Drassanes, de 1467.

Aquesta gran politja era usada també per a moltes altres tasques enginyeres. La documentació més antiga és la de les talles usades en el setge de Burriana (a. 1237) per moure el castell de fusta des d'on els catalans es llançaran a l'assalt de la muralla: Mestre Nicoloso d'Albèguena i Jaume I conten «faem fermar sengles estaques --- e en aquelles ligarem les *tales* [amb var. *cales*], per on devia córrer lo castell de fust ---; e él dix que adés hauria apparaylat, que endreçaria les cordes per a les *tayles* ---; enviam-li a dir, ans d'alba, que enrestis les cordes en les *tayles*, que Nòs hi seríem al matí ---», Jaume I (Ag., 207.15, 207.41., 210.10). La cosa continuava aplicant-se a la guerra en el S. XVII, segons el *Tractat d'Artilleria* de Francesc Barra, veg. la larga cita del DAG. on veiem uns «aspres, ab què-s fa rodar lo torn, valent-se de *talles* o ternals, que són unas fustas dins las quals se posan unas rutllas de fusta o bronzo que's diuen politjas ---».

La *talla* anava en combinació amb un argue per alçar grans pesos: «una corda de cànem ab sa *tayla*, per pujar pertreyt al dit casteyl», doc. ross. de 1369 (InvLC, D-59). D'altra banda també podia servir per carregar: «Una *taya* de carregar blat, ab ses cordes sotils» en un inv. de la Cúria Fumada de Vic, a. 1414 (BDC v, 44b, § 8); «una *taylla* nova ab son bastiment de cordes de cànem, per carregar sachs», Inv. Torredembarra, a. 1430 (DAG., § 4). En fi es podia tractar d'un «instrument en bois pour moulin» (InvLC), però aquest instrument era també la gran politja que hem anat veiem pertot: «fustum vocatum *taylla* cum quo levantur mole» a. 1330 (XIII-395), «dotze *taylles* grans de fust entre àvels e bones --- una *taylla* o quaernal de fust» a. 1373 (D-III); «per rahó e preu de dues *talles* grans de fust cruades --- per a obs de la cènia que-s fa en lo real» (àpoca d'un fuster val., de 1419,

BDC v, 45a, § 9).

Però: el nom d'aquest gran instrument és un derivat del cat. *tallar*? El mot no és exclusivament català, car també existeix en it. *taglia* (no sé si gaire antic: no en veig documentació en Prati, i ni tan sols clarament italiana en Jal). En tot cas nou anys després que en la Cròn. de Jaume I, veiem que en els preparatius de St. Lluís rei de França (a. 1246) per a la seva fracassada croada contra Tunis o Terra Santa, encarregaven «*tayas* de flonco» (Jal, *Gloss. Naut.*, 1423b). Sembla que és a Marsella, més que a Gènova, i no es pot assegurar que no sigui un terme de la marina catalana (que sovint era la mestra en les coses navals de la gent d'Oc, com ho mostra a cada pas el llibre de Jal). El mateix Jal documenta «*tallas* pastecas» l'a. 1574 encarregades per oficials castellans (però a Bna.), i *taillas* en un text en francès de 1525 (però amb un -as fem. que no és francès, ni it., ni gaire oc., en aquest temps, on -AS > oc. -o). En fi *taille* en un text fr. de 1661 (veg. Jal, 1424a, 1420).

Encara tot això és romànic, i materialment pot venir de TALJARE. L'escrúpol apareix seriós, quan ens adonem que en les llengües germàniques de la mar del Nord apareix un estri semblant; i amb nom, de forma doble, però no massa allunyada. I una de les dues formes té aspecte molt germànic: al. *takel*. No és ben bé el mateix sinó més abstracte, i d'altra banda, quan és concret, nom de tota la combinació; «*tauwerk und hebung des schiffs*», que el dicc. de Kluge documenta des de 1591. Ja l'aspecte del mot mostra que tothom, en alt-alemany, està conscient d'un manlleu; però manlleu del baix-alemany: efectivament és *takel* en aquesta llengua i en neerlandès.

Des d'aquests ha passat, també, al danès i al suec, però com a manlleu. És cert que, d'altra banda, és també mot arrelat en l'angl. *tackel*, que ve a confondre's bastant amb *tackle* nom d'altres estris (veg. TACLE i TAC). També en aquesta acc. s'ha suposat que vingui del grup germ. de l'al. *zecken* 'punta'; i fins se cita un angl. mj. *takken* 'lligar balderament' («lose befestigen»).

I ens diran de seguida: -KEL germànic no podria donar -lla/-lha/-ille romànic? Si tan antic fos, sí, però és veritat que, perquè es pogués produir aquesta combinació fonètica, caldria que hi hagués una base germànica que, remuntant-se fins al temps del llatí vulgar, terminés en -KLA precedit de vocal; i llavors és quan seria vàlid el paral·lelisme amb MACULA > malla. Més tard, -KLA difícilment hauria pogut evolucionar tant: el pas a -lha pressuposa -yla < -gla amb sonorització i vocalització de la -g. etc. Això ens acorralaria doncs cap al gòtic o el germ. occid. comú; car ja el fràncic no bastaria pas; i no parlem de dialectes germànics més tardans. Un manlleu del gòtic o del germànic comú en nàutica!

Ara bé Jal (p. 1421) no dona documentació més antiga, d'aquest mot naval germànic, sinó de *takells* a. 1532 (anglès crec). És veritat que Jal afirma que el nom romànic *taille*/talla ve de l'hol. *talje* 'petit palan': aquí la igualtat fònica i semàntica és perfecta; i